

DEL B:

Konsekvensutgreiing

2. Utgreiingsprogram

Det er gjennomført ei konsekvensutgreiing av verkna-
dane av vernet på ulike samfunnsinteresser. Det er ut-
greidd følgjande alternativ, jf. utgreiingsprogram god-
kjent av Direktoratet for naturforvaltning 20.11.2000,
sjå vedlegg 1.

Alternativ A:

Etter innspel frå Skjåk kommune og grunneigaren Skjåk
Almenning om at areala lengst nordvest i Skjåk hadde
moderat verdi for villreinen, og dermed ikkje var natur-
leg å verne etter viltlova, har fylkesmennene gått bort frå
alternativet med biotopvernområde vest for Veltdalen. I
staden vert dette området foreslått lagt inn i det nærlig-
gande landskapsvernområdet, og både verneframlegg
og konsekvensutgreiing har lagt opp til dette. Dette er eit
avvik frå utgreiingsprogrammet, men ein har funne det
føremålsteneleg å gjere det slik.

Alternativet omfattar etter dette:

- Nasjonalpark i dei sentrale fjellområda.
- Seks tilgrensande landskapsvernområde. Dette om-
fattar fjellpartiet fram mot Ottadalen, i Finndalen, i
Lordalen, på sørvestsida av og i Romsdalen, i Reindalen/
langs Tafjorden og i øvre del av Meiadalen/Ister-
dalen og fjella over mot Innfjorden.

Alternativ B:

Ein har funne det føremålsteneleg å lage minst mogleg
forskjellar mellom dei 2 alternativa. Nasjonalparkarea-

let er difor erstatta med eit landskapsvernområde i dette
alternativet. For dei andre landskapsvernområda er det
ikkje gjort endringar, og alternativet ser difor slik ut:

- Eitt stort landskapsvernområde i dei sentrale fjellom-
råda som omfattar nasjonalparkarealet i alt. A.
- Dei andre 6 landskapsvernområda frå alt. A.

0-alternativet:

Dette er eit referansealternativ som viser forventede utvik-
ling dersom området ikkje vert verna etter naturvern-
lova.

Av kapasitetsomsyn og ønsket om å få mest mogleg
uavhengige utgreiingar, er det meste av utgreiingane sett
bort til eksterne aktørar. Utgreiinga er delt opp i føl-
gjande delutgreiingar:

- Naturmiljø, friluftsliv og hytter og buer i fjellet
– Utarbeidd av Miljøfaglig Utredning AS
- Kulturminne – Utarbeidd av Oppland og Møre og
Romsdal fylkeskommunar
- Landbruk – Utarbeidd av Jordforsk
- Motorferdsel i utmark, drift og vedlikehald m.v. av vegar,
drift og vedlikehald av kraftverk, Forsvaret sin øvingsak-
tivitet – Utarbeidd av Miljøfaglig Utredning AS
- Reiseliv og miljøbasert næringsutvikling – Utarbeidd
av Østlandsforskning

- Lokal forvaltning og identitet
 - Utarbeidd av Østlandsforskning
- Forvaltning av Reinheimen og lokal kulturell identitet i Nord-Gudbrandsdalen – Sæbjørn Forberg

Det er brukt noko ulik metodikk i delutgreiingane, og dette gjer det vanskeleg med direkte samanlikning og

samanstilling av resultatane. Dei ymse temaa er også forskjellig oppdelt, og omfanget er varierende. Vi må difor vise til dei einskilde rapportane for detaljar (Melby 2003, Vorkinn & Hagen 2002, Vorkinn 2002 og Prestvik 2003).

3. Samfunnsforholda i verneområdet

Reinheimenområdet har mange og varierte brukarinteresser. Fjellområdet er viktig i forhold til busetnad og lokalt næringsliv. Terrenget varierer frå store område utan inngrep til godt ivaretekne seterdalar. Totalt omfattar planområdet ca. 2682 kvadratkilometer.

I heile verneplanområdet er arealet med statsallmenning (Statleg grunn forvalta etter fjellova) ca. 1.220 km², medan bygdeallmenning (Allmenning der eigedomsretten ligg til eigedommane i bygda) og privat grunn utgjer ca. 1.460 km².

Ved alternativ A er fordelinga i nasjonalparken 1003 km² statsallmenning og 934 km² bygdeallmenning og anna privat areal. Dette gjev ca. 48 % privat grunn i nasjonalparken.

3.1 Kommunale nøkkeltal

3.1.1 Lesja kommune

Lesja har eit totalareal på 2.257 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 2.219. Heile 25,6 % var tilsette i primærnæringar, 16,6 % i sekundærnæringar og 57,7 % i tertiærnæringar.

Planområdet omfattar 748 km² i Lesja kommune. Innanfor planområdet utgjer Lordalen statsallmenning 545 km², Lesjaskog heimrast 135 km², Lesja heimrast 64 km² og vel 3 km² for andre private grunneigarar. Dette utgjer om lag 33 % av totalarealet i kommunen.

Landbruksnæringa er ei hovudnæring i Lesja. Over 30 % er sysselsett direkte i landbruket. Totalt ligg det 29 setrer innanfor området som vert foreslått som landskapsvernopråde. I 1999 var det drift med mjølkeproduksjon på 4 av setrene. I området beiter det ca 6000 sau og 650 storfe. Dei siste åra har tap av sau på beite grunna freda rovvilt auka frå ca 3 % i 1993 til 9 % i 1997. I dei aktuelle landskapsvernopråda i Lordalen og Asbjørnsdalen er det omlag 16.000 dekar produktiv skog, men mesteparten er lågproduktiv furu og bjørkeskog. Området er viktig i samband med jakt, fiske og turvandring.

3.1.2 Skjåk kommune

Skjåk har eit totalareal på 2.079 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 2.399. Primærnæringane sysselset 17,5 % av arbeidstakarane, 26,3 % er i sekundærnæringar og 56,2 % arbeider i tertiærnæringar.

Planområdet omfattar 575 km² i Skjåk kommune, og utgjer 28 % av kommunen sitt areal. I Skjåk tilhøyrrer ca. 99 % av arealet Skjåk Almenning og 1 % av arealet tilhøyrrer andre private grunneigarar.

Arealet er eit viktig beiteområde for både storfe og sau. Det er satt ut saltkasser ein rekke stader i fjellet. Dei siste åra har det vorte dokumentert eit aukande tal sau drepe av freda rovvilt innan området. Rundt 90 gardsbruk nyttar området med beitedyr. I området er det og ein rekke vatningsanlegg (dammar og vassvegar) som er nytta i jordbruks-samanheng. Det er mindre areal med skog (bjørk blanda med gammal kraggfuru) innanfor området. Området vert og mykje nytta i samband med jakt og fiske.

3.1.3 Lom kommune

Lom har eit totalareal på 1.945 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 2.481. Primærnæringane sysselset 18,3 %, 19,9 % i sekundærnæringar og 61,7 % i tertiærnæringar.

Lom kommune har eit samla areal på 290 km² innanfor planområdet. Finndalen statsallmenning utgjer 85 % av arealet og 15 % tilhøyrrer private grunneigarar. Verneframlegget omfattar ca. 15 % av totalarealet i kommunen.

Vesentlege interesser i området er landbruk, kulturminne og forvaltning av villrein. I landbruks-samanheng er verdien som utmarksbeite og for vatningsjordbruket viktig. Dei siste åra har det vore store tap av husdyr på grunn av freda rovvilt i området. Det er 30 setrer og ca 3500 beitedyr i området. Det er uttak av vatningsvatn frå 18 teppingar med tilhøyrrande vassvegar. Området vert og mykje nytta i samband med jakt, fiske og turvandring.

3.1.4 Vågå kommune

Vågå har eit totalareal på 1.349 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 3.801. Primærnæringane sysselset 16,6 %, 24,6 % er i sekundærnæringar og 58,8 % i tertiærnæringar.

Vågå kommune har eit areal på 75 km² innafor planområdet. Omkring 60 % av arealet er statsallmenning, dei resterande 40 % er privat eigd. Verneframlegget omfattar ca. 6 % av totalarealet i kommunen.

Området er eit mye brukt beiteområde, og det ligg mellom anna ei felles oppsynsbu i området. Det har dei siste åra vore store tap av husdyr på grunn av freda rovvilt i området.

3.1.5 Norddal kommune

Norddal har eit totalareal på 941 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 1.899. Primærnæringane sysselset 16,5 %, 24,6 % er i sekundærnæringar og 58,9 % i tertiærnæringar.

Norddal kommune har eit areal på 414 km² innafor planområdet. Omkring 46 % av arealet er statsallmenning, dei resterande 54 % er privat eigd. Verneframlegget omfattar ca. 44 % av totalarealet i kommunen.

Om lag 1.800 sau og lam beiter delvis i området. Det er seterstolar i Valldalen, Muldalen og Reindalen. Den fråflytta garden Muldal ligg i området. Vassdrag i Tafjorden er bygd ut for kraftforsyning.

3.1.6 Rauma kommune

Rauma har eit totalareal på 1.500 km², og hadde pr. 01.01.2003 eit innbyggartal på 7.312. Primærnæringane sysselset 6,6 %, 31,1 % er i sekundærnæringar og 62,2 % i tertiærnæringar.

Rauma kommune har eit areal på 579 km² innafor planområdet. Omkring 29 % av arealet er statsallmenning, dei resterande 71 % er privat eigd. Verneframlegget omfattar ca. 39 % av totalarealet i kommunen.

Tuna på 2 bruk i drift med dyrehald pr. 01.01.2004 ligg innafor verneframlegget. Det har beita inntil 4.000 sau og lam i området, men dette talet er i nedgang. Det har dei siste åra vore store tap av husdyr på grunn av freda rovvilt i delar av området. Det er setrer i Vermedalen og Brøstdalen. Ei av setrene er framleis i drift.

3.2 Nøkkeltal for jordbruket i kommunane

For jordbruksnæringa samla for alt areal i dei 6 kommunane syner statistikken følgjande:

Tabell 1 Samanstilling av resultat frå jordbruksteljingane i 1999 og 1989 for kommunane som grensar til Reinheimen.

Data frå Statistisk Sentralbyrå.

	Lesja		Vågå		Lom		Skjåk		Norddal		Rauma	
	1989	1999	1989	1999	1989	1999	1989	1999	1989	1999	1989	1999
Tal driftseiningar (over 5 daa)	302	259	301	253	249	196	240	196	187	159	387	303
derav på 0,5 årsverk eller meir		216		217		176		177		138		244
Korn og annan åker, dekar	2597	1538	4029	3364	3059	2609	4028	3415	1413	1235	4234	2223
Fulldyrka eng, dekar	33340	35129	21284	22580	14391	15178	11946	13566	8556	8594	27728	29806
Overflatedyrka areal, dekar	1146	3791	3546	6420	3572	4882	3835	7356	2716	3172	2760	5486
Jordbruksareal i drift, dekar	37084	40789	28859	32364	21023	22669	19809	24337	12686	13001	34721	37515
Mjølkekyr, tal	2179	2088	1964	1886	1492	1425	1367	1253	738	619	1930	1732
Ungdyr og andre storfe, tal	3977	4654	2479	3039	2502	2639	2428	2749	1159	1051	3594	3798
Avlssvin, tal	48	74	95	101	411	352	807	1156	36	115	283	180
Sauer over eitt år, tal	4529	6560	3537	4298	2603	2959	1448	2227	2025	2143	5319	5635
Leigd jordbruksareal, dekar	6493	9829	6370	7214	3590	4296	4106	6979	3007	3585	10040	12738
Bruks-nedgang på 10 år, %		14,2		15,9		21,3		18,3		15		21,7
Gjennomsn. bruksstorleik, dekar	123	157	96	128	84	116	83	124	68	82	90	124
Leigd areal i prosent		24		22		19		29		28		34
Arbeidstimar i landbruket, tusen timar		757		747		597		583		494		718

På landsplan ser det ut til at nedgangen i talet på bruk med jordbruksdrift har skote fart etter 1999. Per 1. juni 2002 var det omlag 61.500 bruk med jordbruksdrift i Noreg, noko som er 13 % lågare enn i 1999 (Statistisk sentralbyrå 2002).

3.3 Planstatus

3.3.1 Kommuneplanane

I arealplanen til Lesja kommune er området eit LNF-område i sone 4. I forklaringa er dette «Villreinområder, beiteområder, natur- og friluftsområder hvor fradeling og bortbygging til og bygging av fritidsbebyggelse, boligbebyggelse og annen ervervsvirksomhet enn landbruk ikkje tillates.»

I arealdelen til Skjåk kommune er arealet eit LNF-område med forbod mot spreidd bustad og hyttebygging. Innafor desse område skal oppføring av nye eller vesentleg utviding av eksisterande hytte og bustadbygg ikkje vere tillate, jf. PBL § 20-4, punkt c og d.

I arealplanen til Lom kommune er indre delen av området bandlagt som framtidig nasjonalpark, medan den ytre delen er bandlagt som framtidig landskapsvernområde. Liafjellet er LNF-område med forbod mot spreidd hyttebygging. I Finndalen som er bandlagt som framtidig landskapsvernområde, er det to eksisterande reguleringsplanar ved Lauva og Measæterøye. Planane gjeld masseuttak til vedlikehald av Finndalsvegen.

I Vågå kommune er heile området eit LNF3-område med forbod mot bygge- og anleggstiltak (Særskilde miljø- og ressursinteresser – Streng dispensasjonspraksis).

Det er godkjent reguleringsplan for framføring av kraftline mellom Øyberget og Vågåmo (Honnsjøen – Finndalen) i kommunane Lom og Vågå i samband med utbygginga av Øvre Otta.

I kommuneplanen for Norddal er verneframlegget avsett som LNF-område utan reglar om spreidd busetnad. Kommuneplanen har retningsliner for seterstølar basert på ei klassifisering av verdien. Det er laga ein reguleringsplan for eit mindre hyttefelt på Øvstestølen, og det vart starta eit arbeid med reguleringsplan for Nedstestølen som ikkje har vorte fullført.

I kommuneplanen for Rauma er området avsett som LNF-område sone 2 med forbod mot spreidd busetnad.

3.3.2 Fylkesplanane

Fylkesplanen for Oppland

Fylkesplanen legg til grunn at i dei store samanhengande naturområde skal plan- og bygningslova brukast aktivt for å utfylle vern etter naturvernlova. Det er viktig at lokale næringsinteresser og aktivt vern gjennom bruk blir tillagt stor vekt i slike prosessar, og at det leggast opp til ein open planprosess med aktiv medverknad. Det

må stillast ressursar og kompetanse for å gjere det mogeleg for kommunane å ta på seg ansvaret for lokal forvaltning.

Større verneplanar bør også følgjast opp med tiltak for å stimulere miljøbasert næringsutvikling i kommunane, slik at måla for vern og utvikling kan sameinast best mulig. I forvaltningsplanar for nasjonalparkar og landskapsvernområde bør tilrettelegging for ferdsel avvegast i forhold til slitasje og forstyrning i sårbare område. I Reinheimen må ferdsel styrast for å unngå konflikt med villrein. Det er eit mål i fylkesplanen å hindre reduksjon av inngrepsfrie naturområde.

Fylkesplanen for Møre og Romsdal

Fylkesplanen for Møre og Romsdal tek opp berekraftig arealforvaltning. Planen viser til at delar av det biologiske mangfaldet er under press, og at det er viktig å identifisere og skjermje dette. Ein konstaterer at vern etter naturvernlova berre sikrar små areal, og at det på lang sikt er viktig kva som skjer med «kvardagsarealet». Ein strategi i planen er å forvalte areala slik at også etterkommarane våre kan oppleve og ha nytte av variasjonen og rikdomen som pregar naturen i fylket.

Fylkesplanen viser til at endringar i landbrukspolitikken går utover kulturlandskapet. Planen har difor ein strategi om å ivareta kulturlandskapet slik at viktige estetiske, kulturelle og biologiske verdiar vert sikra for framtida. Forvaltninga må skje i samarbeid med ei berekraftig landbruksnæring. Eitt tiltak i planen er å utarbeide ein fylkesdelplan for kulturlandskap.

Det er laga ein fylkesdelplan for inngrepsfrie område. Ved å oppretthalde inngrepsfrie område ønskjer ein i Møre og Romsdal å verne om det biologiske mangfaldet og sikre komande generasjonar retten til å oppleve urørt natur og til sjølv å avgjere forvaltninga av desse områda. Reinheimen er eitt av 18 prioriterte område i denne fylkesdelplanen.

3.4 Lokal forvaltning og identitetskjennele

Tilknytninga bygdene har til Reinheimen er svært sterk. Ønske om ein sterk påverknad av forvaltninga er dokumentert gjennom spørjeundersøkinga Østlandsforskning har gjort. Resultata er tilgjengelege i ØF-rapport nr 09/2002, «Lokal tilhørighet, bruk og synspunkter på framtidig forvaltning av Reinheimenområdet».

Rapporten viser at ønsket om å bevare fjellområdet som i dag er svært sterkt. Omlag 50 % av dei spurte meinte at

eit vern som nasjonalpark/landskapsvernområde var naudsynt dersom ein skulle vere sikker på at naturen ikkje blei øydelagt, medan 30 % meinte at det ikkje var nødvendig. Når det gjeld haldningar til kven som skal forvalte, viser undersøkinga at 50 % vil har vidareført forvaltninga som er i dag. Undersøkinga viser at det er ønske om eit kommuneovergripande organ som kan sikre lik forvaltning i det felles fjellområdet.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) gjennomfører no prøveprosjekt med omsyn til lokal medverknad i for-

valtninga. I samband med MIK- reforma tidleg på 1990-tallet fikk 16 kommunar delegert forvaltningsansvar for til saman 100 verneområde. Verken kommune- eller naturvernlova opnar for at kommunane kan påleggjast forvaltningsstyremakt. Dette baserer seg derfor på ein avtale mellom kommunane og DN.

Når det gjeld lokal forvaltning av store verneområde, vert det no prøvd ut 4 modellar. Forsøka skal vurderast i 3-5 år med tilbakemelding til Stortinget.

4. Eksisterande vernetiltak

4.1 Område verna etter naturvernlova

4.1.1 Vermedalen naturreservat

Vermedalen naturreservat ligg nedst i Vermedalen i Rauma kommune. Det vart etablert 17. desember 1999, og føremålet er å ta vare på eit barskogområde. Arealet er ca. 1.030 dekar, og reservatet ligg inntil Romsdalen landskapsvernområde.

4.1.2 Slettsvaet naturreservat

Slettsvaet naturreservat i Rauma kommune vart verna 27. juni 2003, og er ein førekomst med edellaauvskog på ca. 1159 dekar på nordaustsida av Romsdalen. Reservatet ligg inntil Romsdalen landskapsvernområde. Det vert laga forvaltningsplan for reservatet.

4.1.3 Muldalslia naturreservat

Muldalslia naturreservat i Norddal kommune vart verna 27. juni 2003, og er ein førekomst med edellaauvskog på ca. 614 dekar på austsida av Tafjorden. Reservatet ligg inntil Tafjorden-Veltdalen landskapsvernområde. Det vert laga forvaltningsplan for reservatet.

4.1.4 Botanisk naturminne

«Storfurua» i Nedre Reindalen i Norddal kommune vart

verna som botanisk naturminne 26.05.1933. Denne furua står ca. 300 meter aust for Reindalsseter. Treet er i ferd med å kløyvast, og det er sett inn tiltak for å unngå dette.

4.2 Verna vassdrag

Det er gjennomført 4 verneplanar for vassdrag, og ein 5. verneplan er under utarbeiding. Vassdragsvernet var opphavleg eit vern berre mot kraftutbygging, men etter utarbeiding av Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag (1994) tek ein også sikte på å sikre vassstrengen og vassdragsbeltet (arealet inntil 100 meter frå vassdraget) mot andre inngrep. Det er lagt opp til ei differensiert forvaltning av vassdragsbeltet ut frå verneverdiar og brukarinteresser.

4.2.1 Istra

Istra vart verna mot kraftutbygging i 1986 (Verneplan for vassdrag III). Det samla nedslagsfeltet er ca. 85 km², og det aller meste ligg i verneframlegget. Storparten av dette er høgfjell. Eit markert element i Istra er den 180 meter høge Stigfossen. Nede i Isterdalen går elva meanderande gjennom eit slakare parti, før ho går saman med Rauma rett før utløpet i sjøen.

Idyll ved Ulvådalsvatnet, Rauma (foto: Bjarne Fossøy)

Elva Lora i Lordalen landskapsvernområde (foto: Olaf Heitkötter)

4.2.2 Rauma

Rauma vart verna i Verneplan for vassdrag IV. Nedslagsfeltet er på 1136 km², og det meste ligg inne i verneframlegget. Markerte sidevassdrag er Verma, Ulvåa, Asbjørnsåa og Grøna. I tillegg kjem Istra som renn saman med Rauma rett før utløpet i Romsdalsfjorden.

Vassdraget er svært variert i klima, landskap, geologi og biologi. I nordvest er nedbørfeltet prega av djupe dalar og bratte dalsider med spisse tindar og eggjar. Eit karakteristisk trekk er dei mange sidebekkane som fell ned i Romsdalen som høge fossar. Her er klimaet svakt oseanisk, medan dei sørlege delane av nedbørfeltet har eit meir kontinentalt klima med låg årsnedbør og store temperaturgradientar mellom sommar og vinter. Terrengtet er mykje slakare i sør.

4.2.3 Valldøla

Valldøla vart verna i Verneplan for vassdrag I. Nedbør-

feltet er på 360 km², og grensar inntil dei andre verna vassdraga Istra og Rauma. Det meste av nedbørfeltet ligg inne i verneframlegget. Dette er mest høg fjell med tindar, botnar og brear.

4.2.4 Lora

Lora vart verna i Verneplan for vassdrag I. Verneverdiane er særleg knytt til at området er urørt. Så godt som alle inngrep er gjort ved samløpet med Lågen, dette gjeld grusuttak, forbygging og fjerning av kantvegetasjon.

4.2.5 Finna

Finna med sidevassdraget Skjerva vart verna i Verneplan for vassdrag IV. Vassdraget er verdifullt med eit stort mangfald av elveskapte landformer. Det er mellom anna godt utvikla elvesletter i Finndalen av stor verneverdi.

5. Verdiane knytt til området

5.1 Kultur

5.1.1 Mennesket i naturen

Ressursane i fjellet er svært viktig for busettinga i bygdene rundt Reinheimen. Spor etter veidemannskulturen er synleg ei rekke stader i fjellet, mellom anna i form av fangstanlegg for villrein. Utsetjing av aure i fjellvatn har òg lang tradisjon frå dette området. Utnytting av beiteressursane til sau og storfe er framleis viktig for næringslivet. Bøndene i Skjåk kjøpte Skjåk Almenning i 1798. Mens Lesja fjellstyre fekk den første heiltids fjelloppsynsmannen i Noreg. I tillegg er det store private areal med høg fjell også i dei andre kommunane. Dette viser kor viktig det framleis er å ta vare på og utnytte fjellet for bygdene.

Dei som bur rundt Reinheimen ser opp på fjellet kvar dag. Dei ser korleis fjellet forandrar seg time for time og dag for dag. Dei kan sjå fjellet frå alle stadane i bygda. Fjellet er nær bygda og er med på å prege kulturen. Fjellet blir med dette ein viktig del av identiteten til desse bygdesamfunna. Kjensla av at dei eig fjellet basert på personlege røynsler, er ein del av kulturen. Sæbjørn Forberg har skrivne dette i ein rapport om «Forvaltning av Reinheimen og lokal kulturell identitet».

Knut B. Hidle har i ei hovudoppgåve ved Universitetet i Bergen 1996 peika på det same fenomenet. Vernestyresmaktene legg i sin argumentasjon vekt på «nasjonens natur- og kulturarv og eit abstrakt naturomgrep som

urørt natur og biodiversitet.» «Mens aktørene i Skjåk begrunner sin lokale forvaltning ut frå den lokale og erfaringsnære historie og tradisjon, og at Skjåkfjella har sin meining nettopp på grunn av denne lokale og personlege konteksten.»

5.1.2 Kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap

Området har eit rikt mangfald både når det gjeld kulturminne og kulturlandskap. Både kulturminna og kulturlandskapet har stor kunnskaps- og opplevingsverdi. Heilskapen med vassdraga, kulturminne og landskap gir saman ei stor opplevingsverdi og er viktig for formidling av kunnskap om fortid og notid.

Kulturminne

Reinheimen har ei rekkje automatisk freda kulturminne knytt til busetting og nytting av utmarks- og fjellressursar i området. Dette er kulturminne knytt til alle periodane i forhistoria vår. Kulturminna utgjør også ein heilskap som gjer det mogleg å sjå større samanhengar som sosial struktur og samfunnsutvikling. Alle fornminne er automatisk freda og har dermed nasjonal verdi.

Reinheimen er i skandinavisk samanheng eitt av dei viktigaste områda for studiar av jakt og fangst frå jernalder og middelalder. Her finn ein dyregravssystem, bogesteller og kilometerlange fangstruser for rein. Villreinen vart også drive utom stup eller utpå vatn for å bli fanga der. Kulturminne knytt til jakt og fangst, spesielt på rein,